

5. *Schiller B.* The Macroeconomy Today. Fourth Edition. — New York, 1989. — Chapter 10, 16.

6. *E. Baldacci, S. Gupta, C. Mulas-Granados.* How Effective is Fiscal Policy Response in Systemic Banking Crises? // IMF Working Paper. — July 2009.

7. *P. R. Lane.* Some Lessons for Fiscal Policy from the Financial Crisis // IIS Discussion Paper No. 334 // Institute for International Integration Studies. — August 2010.

8. World Economic Outlook: Crisis and Recovery. // International Monetary Fund. — 2010. — <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/01/pdf/text.pdf>

9. *Мельник В.* Фіскальна політика держави в умовах фінансової кризи/ Мельник В. М. // Фінанси України. — 2008. — №11. — С. 11—17.

10. *Новосад Л.* Фіскально-бюджетна політика у системі антикризових заходів / Новосад Л. // Світ фінансів. — 2009. — Березень (№ 1). — С. 28—34.

Статтю подано до редакції 29.03.11 р.

УДК 336.226.1

*С. А. Лубковський,*  
аспірант кафедри фінансів,  
ДВНЗ «Київський національний економічний університет  
імені Вадима Гетьмана»

## КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РЕФОРМУВАННЯ ПРИБУТКОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ

**АНОТАЦІЯ.** У статті розглянуто сутнісні характеристики прибуткового оподаткування, висвітлено його фіскальну роль, а також дано коротку характеристику його еволюції. Виділено систему справедливості в прибутковому оподаткуванні. Запропоновано концептуальні напрями подальшого вдосконалення механізму оподаткування прибутків суб'єктів господарювання та індивідуальних доходів громадян.

**КЛЮЧОВІ СЛОВА:** прибуткове оподаткування, податок на прибуток, податок з доходів фізичних осіб, промисловий податок, оподаткування доходів, справедливість.

**АННОТАЦИЯ.** В статье рассмотрены существенные характеристики подоходного налогообложения, освещено его фискальную роль, а также дана краткая характеристика его эволюции. Выделено систему справедливости в подоходном налогообложении. Предло-

жены концептуальные направления дальнейшего совершенствования механизма налогообложения прибыли субъектов хозяйствования и индивидуальных доходов граждан.

**КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА:** подоходное налогообложение, налог на прибыль, налог с доходов физических лиц, промышленный налог, налогообложение доходов, справедливость.

**ANNOTATION.** The article considers the essential features of profit taxation, elucidates its fiscal role, and briefly characterizes its evolution. Equity system in profit taxation is singled out. The article also offers conceptual directions of further improvement of business income and individual income taxation mechanism.

**KEY WORDS:** profit taxation, income tax, individual income tax, industrial tax, income taxation, equity.

**Постановка проблеми.** Українська економіка перебуває на шляху побудови ринкової економіки світового зразка. В рамках даного процесу постає необхідність відпрацювання діючого механізму оподаткування. Оскільки податок на прибуток та податок з доходів фізичних осіб за своєю природою є вбудованими стабілізаторами, що можуть, виконуючи регулюючу функцію, забезпечувати вплив держави на соціально-економічний розвиток, актуальним постає питання, якого характеру й особливостей набуде механізм прибуткового оподаткування у світлі податкової реформи та які податкові важелі й інструменти будуть передбачені в законодавстві з регулюючою метою.

**Аналіз останніх джерел чи публікацій.** Прибуткове оподаткування в Україні знаходиться в центрі дискусій щодо проблем та шляхів їх вирішення. І така увага, на нашу думку, є цілком виправданою. Проблематикою оподаткування доходів підприємницьких структур та індивідів займалися і продовжують займатись такі відомі українські вчені, як В. Л. Андрущенко, О. Д. Василик, В. П. Вишневський, В. М. Геєць, А. І. Даниленко, О. Д. Данілов, Н. І. Костіна, Я. В. Литвиненко, І. О. Луніна, П. В. Мельник, В. М. Опарін, А. М. Поддєрьогін, А. М. Соколовська, В. М. Федосов, С. І. Юрій. Зважаючи на швидкість глобалізаційних процесів і необхідність пошуку шляхів ефективного економічного

розвитку нашої держави через становлення і розбудову податкової системи України, ключову роль у якій відводиться прибутковому оподаткуванню, розширюється простір для подальших досліджень.

**Постановка завдання.** Мета статті полягає у розкритті історичних передумов виникнення і розвитку прибуткового оподаткування, дослідженні його сутнісних характеристик та визначенні концептуальних засад реформування оподаткування прибутку суб'єктів господарювання та доходів громадян в Україні.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Історично податки найдавніша форма фінансових відносин між державою і членами суспільства, яка являє собою обов'язкові платежі юридичних і фізичних осіб до бюджету. Податки — демократичні за процедурою встановлення, але примусові за формою стягнення платежі індивідів і корпорацій, призначені для трансферту фінансових ресурсів з приватного сектора в державний з метою фінансування суспільних, загальнонаціональних, урядових потреб способом, альтернативним емісії та позикам [1, с. 149].

Прибуткове оподаткування пройшло тривалий період становлення протягом трьох століть, змінюючи економічний зміст об'єкта оподаткування та відповідальних платників податків. Першим прототипом нинішнього податку на прибуток виступає промисловий податок, який за своєю суттю є реальним податком. Об'єктом оподаткування виступає промисел, за винятком сільськогосподарського. Це податок на господарську діяльність у вигляді промислу, який мав на меті отримання прибутку. Суб'єктом промислового податку виступала особа, яка займалася будь-яким промислом. Поступово відбувалася трансформація промислового податку в систему оподаткування прибутку (рис. 1), чому слугувало кілька причин: перекладання промислового податку на споживача шляхом збільшення ціни товару та поділ промислового податку на патентний (встановлюється у вигляді твердих ставок для визначених розрядів) і додатковий податок, який залежить від різних факторів (капіталу, обороту, прибутку). Зовнішні ознаки промислового податку не забезпечували рівномірності обкладення, тому західні країни розпочали переходити до нарахування промислового податку залежно від доходності, трансформуючи його у прибутковий податок.



Рис. 1. Історичний аспект становлення прибуткового оподаткування

Прибутковий податок з громадян набирає силу у зв'язку зі зростанням «індивідуальних доходів та зосередження різних їх видів (як результат одночасного володіння промисловими підприємствами, цінними паперами, нерухомістю і т. д.) в одних руках, що робило більш доцільним сукупне обкладання доходів» [2, с. 164]. Що ж до інших причин, то, на нашу думку, важливим є поглиблення взаємовідносин на глобальному рівні, нарощення обсягів виробництва, зростання культурного і освітнього рівнів населення. З розвитком акціонерної форми власності та господарських товариств постало питання необхідності контролю за капіталом великої кількості учасників, який призвів до форму-

вання сучасного бухгалтерського обліку. «Публічна фінансова звітність створила надійне підґрунтя для запровадження корпоративного податку» [2, с. 185].

До системи прибуткового оподаткування в Україні належить податок на прибуток підприємств та податок з доходів фізичних осіб, обов'язок повноти нарахування і сплати яких покладено на юридичних та фізичних осіб відповідно (рис. 2). Ці податки поряд з податками на споживання мають значну бюджетну роль, про що свідчать наступні дані (табл. 1). Тому постає актуальне питання пошуку компромісу між державою та платниками податків, аби, незважаючи на безоплатність, члени суспільства користувалися різноманітністю, якістю та доступністю державних послуг, отримуючи їх у тому обсязі, який орієнтовно відповідає розмірам перерахованих до державної чи місцевих скарбниць податків.

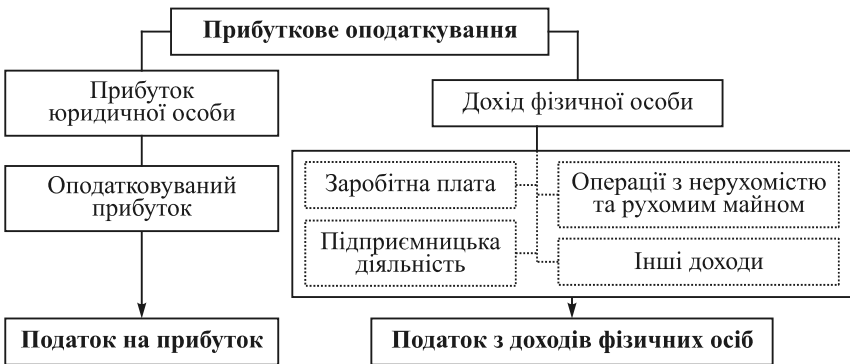


Рис. 2. Система прибуткового оподаткування в Україні

Діюча система прибуткового оподаткування протягом останніх десяти років забезпечує від 37,2 % у 2009 кризовому році до 49,3 % у 2003 році загального обсягу податкових надходжень до Зведеного бюджету України, що в свою чергу складає 28,4—35,5 % його доходної частини в цілому та 8,3—10 % номінального ВВП держави. На відміну від податку на додану вартість, частка якого в податкових надходженнях почала зростати лише в період останніх п'яти років з рівня 23,2—26,5 % до 40,5—40,7 %, що пояснюється посиленням інфляційних процесів, у тому числі внаслідок скачків курсів іноземних валют. Прибуткові податки ж тримаються на рівні 37,2—49,3 %, що дає можливість стверджу-

вати про їх незмінну актуальність та бюджетну роль для нашої держави як фіскального інструменту державної бюджетно-податкової політики України.

Таблиця 1

**РОЛЬ ПРИБУТКОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ  
ТА ПОДАТКІВ НА СПОЖИВАННЯ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ  
ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ У 2000—2009 РОКАХ**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Номінальний ВВП, млрд грн	170,1	204,2	225,8	267,3	345,1	441,5	544,2	720,7	948,1	914,7
Доходи Зведеного бюджету, млрд грн	49,1	54,9	62,0	75,3	91,5	134,2	171,8	219,9	297,8	273,0
Податкові надходження до Зведеного бюджету, млрд грн	31,3	36,7	45,4	54,3	63,2	98,1	125,7	161,3	227,2	208,1
Податок на прибуток підприємств, млрд грн	7,7	8,3	9,4	13,2	16,2	23,5	26,2	34,4	47,9	33,0
Податок з доходів фізичних осіб, млрд грн	6,4	8,8	10,8	13,5	13,2	17,3	22,8	34,8	45,9	44,5
Податок на додану вартість, млрд грн	9,4	10,3	13,5	12,6	16,7	33,8	50,4	59,4	92,1	84,6
<i>Частка кожного податку у:</i>										
номінальному ВВП, %										
Податок на прибуток підприємств	4,5	4,1	4,2	5,0	4,7	5,3	4,8	4,8	5,1	3,6
Податок з доходів фізичних осіб	3,8	4,3	4,8	5,1	3,8	3,9	4,2	4,8	4,8	4,9
<i>Прибуткове оподаткування в цілому</i>	8,3	8,4	9,0	10,0	8,5	9,2	9,0	9,6	9,9	8,5
Податок на додану вартість	5,6	5,1	6,0	4,7	4,8	7,7	9,3	8,2	9,7	9,2

Закінчення табл. 1

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
доходах Зведеного бюджету, %										
Податок на прибуток підприємств	15,7	15,1	15,2	17,6	17,7	17,5	15,3	15,6	16,1	12,1
Податок з доходів фізичних осіб	13,0	16,0	17,5	18,0	14,4	12,9	13,3	15,8	15,4	16,3
<i>Прибуткове оподаткування в цілому</i>	<i>28,7</i>	<i>31,0</i>	<i>32,6</i>	<i>35,5</i>	<i>32,1</i>	<i>30,4</i>	<i>28,5</i>	<i>31,5</i>	<i>31,5</i>	<i>28,4</i>
Податок на додану вартість	19,2	18,8	21,7	16,7	18,3	25,2	29,3	27,0	30,9	31,0
податкових надходженнях до Зведеного бюджету, %										
Податок на прибуток підприємств	24,6	22,6	20,7	24,4	25,6	24,0	20,8	21,3	21,1	15,9
Податок з доходів фізичних осіб	20,4	23,9	23,8	24,9	20,9	17,6	18,1	21,6	20,2	21,4
<i>Прибуткове оподаткування в цілому</i>	<i>44,9</i>	<i>46,5</i>	<i>44,5</i>	<i>49,3</i>	<i>46,5</i>	<i>41,6</i>	<i>39,0</i>	<i>42,9</i>	<i>41,3</i>	<i>37,2</i>
Податок на додану вартість	30,1	28,2	29,7	23,2	26,5	34,5	40,1	36,8	40,5	40,7

\* розраховано автором за офіційними даними Міністерства фінансів України [6].

Податок на прибуток підприємств та податок з доходів фізичних осіб, оскільки вони прямо впливають на розмір і структуру доходів суспільних одиниць, відрізняються потужними механізмами податкового регулювання соціально-економічних процесів. Причому податок на прибуток підприємств порівняно з іншими має чи не найбільшу кількість інструментів державного впливу на соціально-економічні процеси. Крім застосування ставок, знижок та звільнень, з регулюючою метою активно використовується також специфічна податкова пільга — прискорена амортизація [3, с. 119].

Чинником поділу прибуткового оподаткування на два види (прибуткове оподаткування юридичних і фізичних осіб) є різні

умови справляння податку. Це пояснюється тим, що доходи юридичних і фізичних осіб, маючи однакову економічну природу — додану вартість, відрізняються за характером використання, виконуючи різноманітні функції. Так, доходи підприємств мають продуктивний характер. Вони спрямовуються, в основному, на розвиток виробництва, тоді як основна частина доходів громадян використовується, насамперед, на особисте споживання. Використовувати єдиний режим оподаткування для усіх доходів, як тих, що йдуть на виробниче споживання, так і тих, що призначені для особистого використання, було б недоцільним і економічно невиправданим. Виходячи з функції доходів підприємств, податкове навантаження при оподаткуванні цих доходів повинне бути меншим, ніж при оподаткуванні доходів громадян.

*Прибуткове оподаткування підприємств* може ґрунтуватись на двох об'єктах оподаткування: валовому доході та прибутку. Податок на дохід, як винятковий захід справлявся в Україні у 1993—1994 рр., що було пов'язано з особливостями відносин власності у період масової приватизації.

*Податок на прибуток підприємств* — це прямиий податок, сплачуваний підприємствами з прибутку, одержаного від реалізації продукції (робіт, послуг), основних фондів, нематеріальних активів, цінних паперів, валютних цінностей, інших видів фінансових ресурсів та матеріальних цінностей, а також із прибутку від орендних операцій, роялті та від позареалізаційних операцій [4]. Регулюючий потенціал податку на прибуток підприємств розкривається через його вплив на:

- розподіл та перерозподіл новоствореного валового внутрішнього продукту та рівень його централізації;
- темпи економічного зростання на макрорівні, а також визначення і ступінь розвитку пріоритетних галузей народного господарства;
- вибір організаційно-правової форми підприємницької діяльності;
- напрямки розподілу прибутку (виплата дивідендів чи реінвестування);
- вибір об'єктів та джерел фінансування інвестицій, у тому числі через визначання ролі амортизаційної політики;
- ступінь мобільності капіталу.

Практика справляння податку на прибуток засвідчує врахування особливостей оподаткування певних видів діяльності та

аспекти територіальної приналежності платника податків, але бажаним залишається взяття до уваги й організаційно-правової форми з прив'язкою до обсягів обороту суб'єкта господарювання. Вирішення даної проблеми, на наш погляд, вбачається шляхом незначного пом'якшення обмежувальних рамок при розрахунку валових витрат та амортизаційної політики.

*Податок з доходів фізичних осіб* — прямий податок, який сплачується фізичною особою з суми коштів, вартості матеріального і нематеріального майна, інших активів, що мають вартість, одержаних нею у власність або нарахованих на його користь, чи набутих незаконним шляхом, з різних джерел як на території України, так і за її межами [5].

Місце і роль податку в податковій системі визначається його позитивними аспектами застосування, серед яких, на основі проведеного нами аналізу, можна виділити наступні:

- податок на доходи фізичних осіб дозволяє обкладати платника відповідно до його платоспроможності. На важливості даного пункту наголошував ще класик політичної економії Адам Сміт;
- запровадження неоподаткованого мінімуму та прогресивна шкала оподаткування, до якої схилився Джон Мейнард Кейнс, дозволяє послабити соціальну дохідну деформацію;
- можна охопити всі доходи громадянина;
- дозволяє оцінити, хоч і суб'єктивно, безеквівалентність платежу, тобто якість державних послуг співвідносячи попит на них і пропозицію з обсягом сплачених податків;
- податкову регулюючу функцію даного податку забезпечують податкові ставки та пільги, що дає можливість швидкого реагування на виклики сучасності.

Також у своїй монографії «Основи теорії податків» А. М. Соколовська наголошує на тому, що індивідуальне прибуткове оподаткування доходів громадян «є однією з найбільш досконалих форм оподаткування, оскільки охоплює чистий дохід суспільства — те основне джерело, з якого повинні сплачуватися податки» [2, с. 165].

Система прибуткового оподаткування доходів юридичних і фізичних осіб, як дієвий інструмент фіскальної політики держави при здійсненні макроекономічного регулювання, в цілому, знаходиться під впливом безлічі чинників, які на неї впливають тим чи іншим способом. Серед них ключовими виділимо стан еконо-

мічного розвитку країни, податкова дисципліна та культура в країні, міжнародна співпраця в сфері оподаткування, інфляційна безпека, наявність дефіцитного бюджету, рівень споживання та заощадження населенням, рівень соціальної забезпеченості, а також інші, не менш важливі (табл. 2). Адже, «знаючи, на якій фазі економічного циклу перебуватиме економіка після періоду дії часового лагу, можна вже сьогодні застосувати адекватні заходи фіскальної політики» [6, с. 99]. Оскільки прибуткове оподаткування налічує велику кількість елементів, а результативність її функціонування створює умови для суспільного розвитку, тому особливій уваги заслуговують передбачення наслідків одночасного поєднання декількох факторів та пошук шляхів мінімізації деструктивної їх дії, а по можливості, й моделювання тактик податкової політики й економічного розвитку України.

Таблиця 2

**ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА СИСТЕМУ ПРИБУТКОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ**

Макроекономічні	Нормативно-правові	Адміністративні
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Обсяг ВВП</li> <li>• Індекс цін виробників</li> <li>• Індекс споживчих цін</li> <li>• Індекс зростання обсягів промислового виробництва</li> <li>• Зростання реальної і номінальної заробітної плати</li> <li>• Обмінний курс гривні до долара США</li> <li>• Облікова ставка НБУ</li> <li>• Доступність кредитів</li> <li>• Світова фінансова криза</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ступінь уніфікації податкового законодавства</li> <li>• Суперечності в нормативно-правових актах та інші недосконалості</li> <li>• Велика кількість підзаконних актів</li> <li>• Обсяги податкових пільг</li> <li>• Якість методологічного забезпечення фахівців податкових органів</li> <li>• Відсутність єдиної практики при розгляді спорів судами за позовами платників податків</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ефективність діяльності державних органів по стягненню податку на прибуток та податку з доходів фізичних осіб</li> <li>• Технічно-інформаційне забезпечення діяльності</li> <li>• Результативність діяльності правоохоронних та контролюючих органів по боротьбі з правопорушеннями та злочинами у сфері оподаткування</li> </ul>

Об'єктивною реальністю є те, що за наявних економічних умов підприємницькі структури та громадяни повинні віддавати частку своїх доходів на загальнодержавні потреби, а натомість одержувати від держави безкоштовні блага та послуги. Досконалість форм і методів передачі цих доходів свідчить про рівень

розвитку країни, її економічних і правових інститутів. Тому проведення податкової реформи, на наш погляд, має забезпечити досягнення трьох ключових цілей:

- стійкого економічного зростання та підвищення добробуту нації;
- лібералізація бізнес-середовища та створення сприятливого інвестиційного клімату в державі;
- підвищення доходів населення.

Іншими словами, необхідно побудувати раціональну систему справедливості в прибутковому оподаткуванні, яка відіграє вагомую роль у забезпеченні адекватного фіскального обміну «послуги—оплата». Ми, на основі проведених досліджень, вбачаємо за доцільне визначити вищезгадану систему, як сукупність суспільної, фіскальної, соціальної та економічної справедливості (рис. 3).

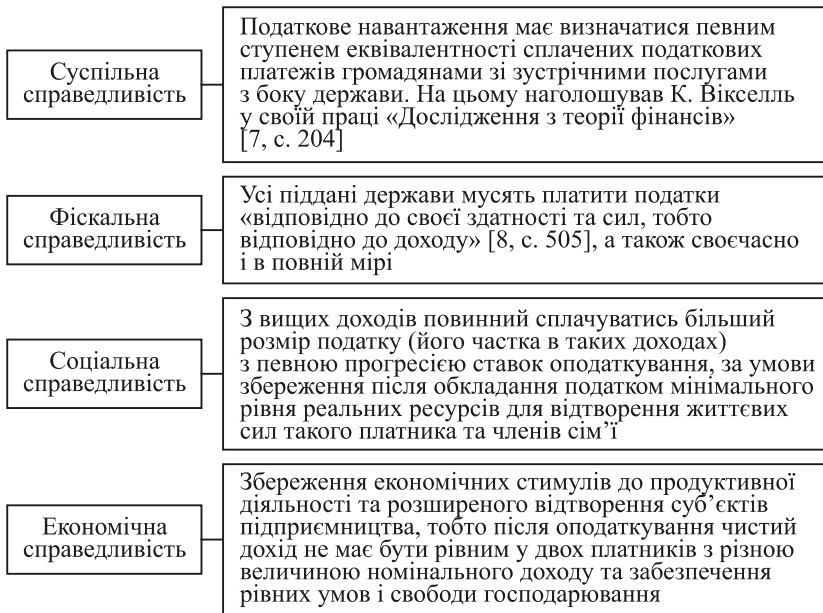


Рис. 3. Модель системи справедливості в прибутковому оподаткуванні

Здійснене нами дослідження дає змогу системно підійти до визначення концептуальних напрямів реформування прибутково-

го оподаткування прибутків юридичних організацій та доходів громадян:

- загальне зниження податкового навантаження на економіку держави, що в цілому передбачається Податковим кодексом України [9]. Експерти Організації економічного співробітництва і розвитку, стверджують, що за умови 10-відсоткового зниження граничних податкових ставок зростання економіки відбувається на піввідсотка швидше;

- впровадження прогресивного оподаткування доходів громадян з відповідною розробкою шкали податкових ставок. У рамках векторного руху до збалансування суспільних та приватних інтересів у контексті системи справедливості, ми вважаємо, є об'єктивна необхідність запропонувати можливість використання різних форм податкових декларацій для фізичних осіб з різним сімейним станом: самотні фізичні особи; подружні пари, які сплачують податки спільно; члени сімей, які виплачують податок самостійно; опікуна (голови домогосподарств). А також ввести в податкову практику неоподатковуваний прожитковий мінімум на рівні не вище мінімальної заробітної плати та не нижче реального прожиткового мінімуму, затвердженого законодавчо з метою надання податкоплатникам з низькими доходами змоги забезпечити своє відтворення;

- наближення принципів оподаткування доходів юридичних та фізичних осіб з метою поступового вирівнювання податкового навантаження на капітал незалежно від напрямів його інвестування.

**Висновки.** У такому світлі постає питання пошуку тієї оптимальної системи оподаткування прибутків і доходів господарюючих суб'єктів української економіки задля можливості взаємоузгодження між собою об'єктів оподаткування, мінімізації впливу подвійного оподаткування, зменшення податкового тягаря, визначення оптимальної податкової ставки та випрацювання зручних правил гри, аби максимально врахувати і забезпечити відповідність загальної мети, стратегії розвитку нашої держави та її інтересів інтересам суб'єктів господарської діяльності та приватних осіб через їх взаємовигідність.

### **Література**

1. Андрущенко В. Л. Фінансова думка Заходу в ХХ столітті: теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів / В. Л. Андрущенко. — Л.: Каменяр, 2000. — 304 с.

2. Соколовська А. М. Основи теорії податків: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / А. М. Соколовська. — К.: Кондор, 2010. — 326 с.
3. Мельник М. М. Прямі податки як регулятор соціально-економічних процесів в Україні / М. М. Мельник // Наукові праці НДФІ. — 2008. — № 2: [Електор. ресурс]. — [http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc\\_Gum/Npndfi/2008\\_2/Statti/119-126%20Melnik.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npndfi/2008_2/Statti/119-126%20Melnik.pdf). — С. 119 — 126.
4. Про оподаткування прибутку підприємств: Закон України від 28.12.1994 № 334/94-ВР (у редакції Закону від 22.05.1997 № 283/97-ВР): [Електор. ресурс]. — <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
5. Про податок з доходів фізичних осіб: Закон України від 22.05.2003 № 889-IV: [Електор. ресурс]. — <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
6. Валігура В. Соціально-економічне підґрунтя ефективності податкових реформ / В. Валігура // Вісник Тернопільського національного економічного університету. — Випуск 1. — Тернопіль: Економічна думка, 2009. — С. 96—105.
7. Бланкарт Ш. Державні фінанси в умовах демократії. Вступ до фінансової науки: пер. з нім. / Ш. Планкарт ; ред. В. М. Федосов. — К.: Либідь, 2000. — 654 с.
8. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй: Переклад з англ. / А. Сміт. — К.: Port-Royal, 2001. — 594 с.
9. Податковий кодекс України: Кодекс України, Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI: [Електор. ресурс]. — <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
10. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. — <http://www.minfin.gov.ua>.

Статтю подано до редакції 10.03.11 р.

УДК 336.225; 338.24

*М. Б. Кондратенко,*  
асистент кафедри фінансів ДВНЗ «Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана»

### **СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ ПДВ ТА ЇХ ОЦІНКА В УКРАЇНІ**

АНОТАЦІЯ. У статті проаналізовано підходи до визначення сутності «адміністрування податків». Розкрито зміст ефективності адміністрування ПДВ. Обґрунтовано і розраховано показники оцінки ефективності адміністрування ПДВ в Україні.